

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dialogorum libri quattuor

Gregor <I., Papst>

[Basel], 1496

Beati Gregorii pape dialogorum liber secundus: de vita et miraculis sancti
Benedicti: feliciter incipit

[urn:nbn:de:bsz:31-313470](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-313470)

Anquid nā nescis quoniam Paulus apostolus Petro apostolorū primo: in principatu Apostolico frater est.

Petrus.

Scio plane nec dubitū est: quia et si minimus omnium apostolorū: plus tamen omnibus laborauit.

Gregorius.

Quod bene ipse reminisceris: Petrus super mare pedibus ambulauit. Paulus in mari naufragius pertulit: et in vno eodemque elemento: ibi Paulus ire cum nauī non potuit: ubi Petrus pedibus iter fecit. Aperte igitur constat: quia cum virtusque virtus fuerit dispar in miraculo: virtusque tamen meritū dispar non est in celo.

Petrus.

Placet: fateor omnino quod dicis. Ecce enim aperte noui: quia vita et non signa querenda sunt. Sed quoniam ipsa signa que sunt bone vite testimonium ferunt. Quæro te adhuc si qua sunt: referas: ut eiuriētē me per exempla bonorum pascas.

Gregorius.

Vellem tibi in laudibus redemptoris de viri venerabilis Benedicti miraculis aliqua narrare: sed ad hec explenda hodiernū tempus video non posse sufficere. Libertus itaque hec loquimur si aliud exordium sumamus.

Explicit liber primus dialogorum beati Gregorij.

Sancti Gregorij pape dialogorum liber secundus: de vita et miraculis sancti Benedicti: feliciter incipit.

De ortu: moribus: ac conuersatione sancti Benedicti: Capitulum I.

Hic vir vite venerabilis Benedictus: dei gratia et nomine ab ipso sue puericie tempore cor gerens senile. Etate quippe moribus transiens: nulli voluptati animū dedit: sed dum in hac terra adhuc esset quo temporaliter libere uti potuisset: desperit iam quasi aridū mundū cum flore. Qui liberio genere ex provincia Nursie exortus. Rome liberalibus litterarū studiis traditus fuerat. Sed cum in eis multos ire per abrupta viciorum cerneret eū quē quasi ingressum mundi posuerat retraxit pedē: ne si quid de scientia eius attingeret: ipse quoque postmodum in inane precipitiū totus irer. Despectis itaque litterarū studiis: relicta domo: rebusque patris: soli deo placere desiderans: sancte conuersationis habitū quesuit. Accessit igitur scienter nesciens et sapienter indoctus. Huius ego omnia gesta non didici: sed pauca que narro: quatuor discipulis illius referentibus agnouī. Constitatio seque reuerēdis simo valde viro: qui ei in monasterij regimine successit. Galetano quoque qui annis multis Latranēsi monasterio presuit. Simplicio qui congregationē illius post eū tertius rexit. Donato etiam qui nunc adhuc celle eius in qua prius conuersatus fuerat: presit.

De Capisterij fracti reparatione: Cap. II.

Hic itaque cum iam relictis litterarū studiis petere deferta decreuisset: nutrix que hunc artius

amabat: sola secuta est. **C**unq; ad locum venissent: qui dicitur **E**uide multisq; honestioribus viris pro charitate illic detēris: in beati **P**etri ecclesia demorarentē predicta nutrix illius ad purgandū triticū a vicinis mulieribus prestari sibi capisteriū petijt. **P**ō super mensa incaute de relictiū casu accidēte fractū est: sic vt duabus partibus inuentret diuisum. **Q**uod mox rediens nutrix illius vt ita inuenit: vehemētissime flere cepit: quia vas quod prestitiū acceperat: fractū videbat. **B**enedictus autē religiosus et pius puer cū nutricē suā flere cōspiceret: eius dolori compassus ablatiis fectū vtriusq; fracti capisterij partibus: sese cū lachrymis in orationē dedit: qui ab oratiōe surgēs ita iuxta se vas sanū repperit: vt in eo inuentri fracture nulla vestigia potuisset. **D**oxq; nutricē suā blande consolatus: et sanū capisteriū reddidit: quod fractū tulerat. **Q**ue res in eodē loco a cūctis est agnita: atq; in tāta admiratiōe habitā: vt hocipm capisteriū ei? loci incole in ecclesie ingressu suspenderēt: quatenus presentes et futuri oēs agnoscerēt: a quāta **B**enedictus puer quersatiōis gratia: perfectiōe cepisset. **P**ō annis multis illic ante omnium oculos fuit: et vsq; ad hec longobardoz tempora sup fores ecclesie pepēdit. **S**ed **B**enedictus plus appetēs mala mūdi perpeti q̄ laudes: p deo laboribus fatigari q̄ vite huius fauore extollit: nutricē suā occulte fugiens deserti loci secessum petijt. **C**ui sublacus vocabulū est: qui a **R**omana vrbe quadraginta fere miliarib? distās frigidus atq; perspicuas emanat aquas. **Q**ue illic videlz aquaz abūdātia in extē so prius loco colligit: ad extremū vero in amnē deriuat. **Q**uo dū fugiens pergeret monachus quidā **R**omanus nomie hūc euntē repperit: quo tenderet requiuit. **C**uius cū desiderii cognouisset: et secretū tenuit: et adiutorium impendit: eiq; sancte cōuersatiōis habitū tradidit: et inquantū licuit ministravit. **A**ir autē dei ad eundē locū perueniens in arissimā specū se tra-

didit: et tribus annis excepto **R**omāo monacho: oībus ibi incognitus māsit. **Q**ui videlicet **R**omanus nō longe in monasterio sub **T**heodaci patris reglā degebat. **S**ed pie eiusdē patris sui oculis furabatur hozas: et quē sibi ad manducandū subipe re poterat: diebus certis **B**enedicto panē ferebat: ad eandē vero specū a **R**omani cella iter nō erat. **Q**uia excelsa desup rupis eminebat: sed eadem rupe in longissimo fune ligatū **R**oman? deponere panē cōsueuerat. **I**n qua etiā resti parū tinctis nabulū inseruit: vt ad eius fontē cognosceret: quādo sibi **R**omanus panē preberet: quē exiens acciperet. **S**ed antiquus hostis vni? charitati inuidens: et alterius refectioni cū quadā die submitti panē conspiceret: iactauit lapidē et tintinabulū fregit. **R**omanus tamē modis cōgruentib? ministrare nō desijt. **C**um vero iam deus omnipotens et **R**omanū veller a labore quiescere: et **B**enedicti vitā in exemplū hominū demonstrare: vt postea super candelabū lucerna claresceret: quatin? omnibus qui in dei domo sunt luceret: cuidā p̄bytero longius manēti qui refectionē sibi in pascali festiuitate parauerat: per visū domini apparere dignatus est dicēs: **T**u tibi delicias preparas: et seruus meus illo in loco fame cruciat. **Q**ui p̄tinus surrexit: atq; in ipsa solēnitate pascali cū alimēntis que sibi parauerat: ad locū tetendit: et virū dei per abrupta montū: per cōcaua vallū: per defossā terrarū quesuit: eūq; latere in specu repperit. **C**unq; oratiōe facta: et benedictentes dominū omnipotentē cōsedissent. **P**ost dulcia vite colloquia is qui aduenerat: p̄byter dixit: **S**urge sumamus cibū: quia hodie pasca est. **C**ui vir dei respondit dicens: **S**cior quia pasca est: q; hodie te videre merui. **L**onge quippe ab hoībus positus: quia die eodem paschalis solēnitas esset: ignorabat. **V**enerabilis autē p̄byter rursus asseruit: dicens: **V**eraciter hodie resurrectionis dominice paschalis dies est: abstinere tibi minime p̄gruit: quia et ego ad-

hoc missus sum: vt omnipotētis dei dona pariter sumamus. Benedicētētes igit̄ dominū sumpserūt cibū. Expleta itaq; refectioe ⁊ colloquio ad ecclesiā suā presbyter secessit. Eodē quoq; tēpore hunc īspe eu latitantē etiā pastores inuenerūt: quē dū vestitum pellibus inter fructea cerne rēt: aliquā bestia esse crediderūt. Sed cognoscētēs dei famulū eorū multi ad pietatis gratiā a bestiali mēte mutati sunt. Rōmen itaq; eius p̄ vicina loca innotuit cunctis. Factūq; est vt ex illo iam tempore a multis frequētari cepisset. Qui cū ei cibū afferrent corpis: ab eius ore in suo pectore alimēta refrebāt vite.

De temptatione carnis superata. Cap. III.

Quadam vero die dū solus esset temptator affuit. Hā nigra paruaq; auis que merula nominatur: circa eius faciē voltare cepit: eiusq; vultui importune insistere: ita vt manu capi posset: si hanc vir sanctus tenere voluisset: sed signo crucis edito recessit auis. Tanta autē carnis tēptatio aue eadē recedēte sequuta est: quantā vir sanctus nunq̄ fuerat expertus. Quandam nāq; aliquādo feminā viderat: quā malignus spūs ante eius mentis oculos reduxit: tantos igne ferui dei animū in specie illi accēdit: vt dū in eius pectore amoris flāma vim caperet: etiā pene deserere heremū voluptate victus deliberaret. Tūc subito supna gratia respectus: ad semetipsum reuersus est atq; vrticarū ⁊ vepriū iuxta densa succrescere fructea cōspiciēs exutus indumētā: nudū se in illis spinarū aculeis ⁊ vrticarū incēdijs piecit. Ibiq; diu volutat: ito ex eis coepe vulnerat: exijt ⁊ per cutis vulnera duxit a corpore: vulneris mētis. Quia voluptatē traxit in dolorē. Tūq; pena penaliter fois arderet extingit qd̄ int̄ illicite ardebat: vicit itaq; peccatū quia mutauit incēdiū. Ex quo videlicet tēpore sicut post discipulis ipse perhibebat. Ita in eo est tēptatio voluptatis edomita: vt tale aliqd̄ minime sen-

tiret. Leperūt postmodū multi iam mundum relinquere atq; ad eius magisteriū festinare. Liber quippe attemptatiōis vicior: vere iure iam factus est virtutū magister. Unde in Exodo ⁊ p̄ Moyseu precipitur: vt leuite a viginti quinq; anis ⁊ supra ministrare debeāt. Ab anno vero quinquagesimo custodes vasorum fiant.

Petrus.

Iam quidē prolati testimonij mīseri aliquid intellectū interlucet sed tamē hoc planius exponi pos-
tulo.

Gregorius.

Iquet petre q̄ in iuuetate carnis tēptatio ferueat. Ab anno autem quinquagesimo calor corpis frigescat. Vasa autē sacrata sunt fidelium mētes. Electi ergo cū adhuc in tēptatione sūt: subesse eos ac feruire necesse est: ⁊ obsequijs laboribusq; fatigari. Cū vero iam mētis etate trāquilla calor recesserit tēptationis custodes vasorū sūt: quia doctores animarū fiunt.

De vitreo vase per signū sancte crucis rupto: Cap. III.

Petrus.

Ateor placet qd̄ dicis sed quia prolati testimonij clausa reserasti: queso vt de vita iusti debeat ea que sunt inchoata percurre.

Gregorius.

Accedente igitur temptatione vir dei quasi spinis erutis: exculta terra de virtutū segete feracius fructus dedit. Preconio itaq; eximie conuersationis celebre nomen eius habebatur. Rō longe autē monasteriū fuit cuius cōgregationis pater defunctus est. oisq; ex illo cōgregatio ad eundē venerabilē Benedictū vēit: ⁊ magnis precib; vt eis prees se deberet: petijt. Qui diu negādo distulit: suis illorūq; fratrum morib; cōuenire nō posse pdixit: s; victus quōq; precibus: as-

sensum dedit. **E**ūq; in eodē monasterio regularis vite custodiam teneret: nulliq; vī prius p̄ actus illicitos in dexteram leuāq; p̄tom deflectere a cōuersatiōis itinere liceret: suscepti fratres insane seuiētes semetip̄sos prius accusare ceperunt: quia hūc sibi p̄eesse poposcerāt: quozū scz̄ totz̄ titudo in norma eius recitadinis offerrebat. **E**ūq; sibi sub eo cōspicerēt: illicita nō licere: et se dolerēt vsitata relinquere: durūq; esset q; in mēte veteri cogebātur noua meditari: et q; grauis ē semp̄ prauis moribus vita bonozū: tractare de ei⁹ morte aliquid conati sunt. **Q**ui into consilio venenū vino miscuerūt: et cū vas vitreum in quo ille pestifer pot⁹ habebat: recumbēte patre ex more monasterij ad benedicendū fuisset allatū: extēsa manu **B**enedictus signū crucis edidit et vas qd̄ longi⁹ tenebat: eodē signo rupit. **S**icq; confractū est ac si in illud vas mortis p̄ cruce lapidē dedisset. **I**ntellexit p̄tinus vir deū q; portū mortis habuerat: qd̄ portare non potuit signū vite: atq; illico surgēs et vultu placido: mente tranquilla: conuocatis fratrib⁹ allocut⁹ est eos: dicens: **M**iserere vestri fratres omnipotēs de⁹: quare in me facere ista voluistis: nunquid nō prius dixi vobis: q; vestris ac meis moribus non cōueniret. **I**te et iuxta mores vestros patre vobis querite: q; post hac me habere minime potestis. **E**ūq; ad locū dilectę solitudinis redijt: et solus in sugni pectoris oculis habitauit secum.

Petrus.

Minus patēter intelligo quid namsit: habitauit secum.

Gregorius.

Sanct⁹ vir cōtra se vnanimīter cōspirantes: sueq; cōuersatiōi lōge dissimiles: coactos diu sub se tenere voluisset: fortasse sui vigoris vsum et modū tranquilitatis abscederet: atq; a cōtēplationis lumine sue mentis oculū declinasset. **E**ūq; quotidie illorū cōreptione fatigatus: min⁹ curaret sua: et se for-

sitā relinqueret et illos nō inueniret. **N**ā quotiēs p̄ cogitationis motū minime extra nos ducimur: et nos sumus: et nobiscū nō sumus: q; nosmetip̄sos minime vident: p̄ alia vagamur. **N**on illū secū fuisse dicim⁹: qui i longinquā regionē abijt: portione quā acceperat: cōsumpsit: vni in ea ciuium adbest: porcos pavit: quos cū manducare videret siliquas et esuriret: tū cum postmodū cepit cogitare bona que perdidit: scriptum de illo est: in se reuersus: dixit: **Q**uātū mercenarij in domo p̄ris mei abundāt panib⁹? **S**i igit̄ secū fuit: vñ ad se redijt: **H**ūc ergo venerabilē virū secū habitasse dixerim: q; in sua semper custodia circūspectus ante oculos conditoris: semp̄ aspiciēs se: semp̄ examinās: extra se mentis sue oculū nō diuulgauit.

Petrus.

Quid ergo qd̄ de apostolo **P**etro scriptū est: dū de carcere ab angelo educ⁹ fuisset q̄ ad se reuersus: dixit: **H**ūc sclo vere q; misit dñs angelus suū et eripuit me manu **H**erodis et de omni expectatione plebis iudicauit.

Gregorius.

Nob⁹ modis petre extra nos ducimur: qui aut p̄ cogitationis lapsum sub nosmetip̄sos recedimus: aut p̄ cōtēplatiōis gratiā sup̄ nosmetip̄sos leuamur. **I**lle itaq; qui porcos pavit: vagatiōe mētis et imūdicie sub semetip̄sum cecidit. **I**ste vero quē angel⁹ soluit: eius mentē in extrasum rapuit: extra se quidē: sed super semetip̄m fuit. **A**terq; ergo ad se redijt: qñ et ille ab errore op̄is se collegit ad cor: et iste a cōtēplatiōis culmine: ad hoc redijt: qd̄ i intellectu eōi vt pri⁹ fuit. **V**enerabilis igit̄ **B**enedictus i illa solitudine habitabat secū: inquātū se intra cogitationis claustra custo diuit. **N**ā quotienscūq; hūc cōtēplationis ardo: in altū rapuit: se p̄culdubio sub se reliquit.

Petrus.

Pacer qd̄ dicit: sed q̄o rñdeas: si deseret fr̄es debuit qd̄ se suscepti

Gregorius:

U ego petre existimo: ibi adunati equanimiter portandi sunt mali ubi inueniunt boni: nā ubi oīmo do de bonis fructus deest: sit aliquādo de malis labor vacuus: maxie si e vicino casu se suppetat: que fructum deo valeat ferre meliorē. **S**ur itaq; sanctus ppter quē custodiendū stare: qui oēs vnanimiter se psequētes cerneret. **E**t sepe agit in corde perfectoz qd silentio ptereundū nō est vt euz laborē suū sine fructu esse cōsiderent: in locū alium ad laborē cū fructu migrēt. **U**nde ille quoq; egregius pdicator: qui dissolui cupit: et cum xpō esse: cui viuere xp̄s est: et mox lucrū: qui passionū certamina nō solā ipse appetijt: sed ad toleranda bec et alios accēdit. **D**amasci persecutio nē passus: vt potuisset euadere: murū: fūnē sportāq; questuit: seq; latenter deponi voluit. **N**ūquid nam paulū mortē dicim? timuisse: quā se ipse p amore Ihesu testatū appeteret. **S**ed cū in eodē loco minorē sibi fructū adesse cōspiceret: et graui labore ad laborē se alibi cū fructu seruauit. **F**ortis etenim preliator dei teneri intra claustra noluit: certamis campū questuit. **U**nde isdē quoq; venerabilis Benedictus si libēter audis: citius agnosceis: qz viuus ipse indociles deseruit: qui aliquātos in locis alij a morte anime suscitauit.

Petrus.

Ita est vt voces et manifesta ratio et prolatū congruū testimoniū declarat. **S**ed queso de vita tāti patris ad narratiōis ordinē redeas.

Gregorius.

Quam sanctus vir diu in eadē solitudine virtutibus signisq; sucere sceret: multi ab eo in eodē loco ad oīpotentis dei sunt seruitiū cōgregati: ita vt illic duodecim monasteria cū oīpotentis Ihesu xp̄i dñi opulentiā cōstrueret. **I**n quib; statutis p̄sibus duodenos monachos deputauit: paucos vero secū retinuit: quos adhuc in sua p̄sicia ab eo erudiri iudicauit. **C**epere etiā tūc ad eū Roma

ne vrbis nobiles et religiosi cōcurrere: susosq; ei filios oīpotenti deo nutrēdos dare. **T**ūc quoq; bone spei suas soboles **E**utici? **M**aurū: **C**ortulius vero patricius **P**lacidū tradidit. **E** quibus **M**aurus tuor: cū bonis polleret moribus magister: adiutor: cepit existere. **P**lacidus vero puerilis adhuc indolis gerebat annos.

De monacho vagemētis ad salutē reducto: Cap. V.

Ita autē ex eis monasterijs que circūquaq; p̄struxerat: qui dā monachus erat: qui ad orationē stare nō poterat: sed mox vt se fratres ad studiū oratiōis inclinabāt: ipse egrediebatur foras et mente vaga terrena aliqua et transitoria gerebat. **C**unq; ab abbate suo sepius fuisset admonit: ad virū dei ductus est: qui ipse quoq; stultitiam eius vehemēter increpauit: et ad monasteriū reuersus: vir duobus diebus viri dei admonitiōne tenuit. **N**ā die tertia ad vsum propriū reuersus vagari tpe oratiōis cepit. **Q**d cū seruo dei ab eodē monasterij patre quē cōstituerat: nūciatū fuisset: dixit: **E**go venio: eūq; per me emendo. **C**ūq; vir dei venisset ad monasteriū et cōstituta hora: repleta psalmodia sese fratres in orationē dedissent: aspexit q; eundē monachū qui manere in oratiōe nō potuit: quidā niger puerulus per vestimētū sūmbriā foras trahēbat. **T**ūc eidē patri monasterio **P**ompeiano noīe et **M**auro dei famulo secreta dixit: **N**ūquid nō aspicitis: quis est qui istū monachū foras trahit? **Q**ui respondentes dixerūt: **N**ō. **Q**ui bus ait: **O**remus vt vos etiam videatis: quē iste monach' sequit. **C**ūq; per biduū esset oratū **M**aurus monach' vidit: **P**ōpetanus vero eiusdē monasterij pater videre nō potuit. **P**ie igit alia expleta orōe vir dei oratoriū egressus stantē foris monachū reppit: quē p cecitate cordis sui vīrga percussit. **Q**ui ex illo die nil p̄uasiōnis: sylterius a nigro tā puerulo p̄tulit: sed ad orationis studiū immobilis permāsit.

Sicut antiquus hostis dominari non ausus est in eius cogitatione: ac si ipse percussus fuisset ex verbere.

De aqua quae in montis vertice ex petra pduxit. Cap. VI.

A his autem monasteriis que in eodem loco constructa sunt: tria sursum in rupibus montis erant: et erat fratribus laboriosum quod semper ad lacum oportebat descendere: ut aquam haurire debuissent: maxime quod e diuexo montis latere erat graue descenditibus in timore periculosi. Tunc collecti fratres ex eiusdem tribus monasteriis ad dei famulum Benedictum venerunt dicentes: Laboriosum nobis est propter aquam quotidie usque ad lacum descendere: et ideo necesse est ex eodem loco monasteria mutari. Quos blande consolatus dimisit: et nocte eadem cum paruo puero nomine Placido: cui superius memoriam feci: eiusdem montis ascendit rupem: ibique diutius orauit. Et oratione completa tres petras in loco eodem pro signo posuit: atque ad sui cunctis illic necessariis monasterium rediit. Cuius die alia ad eum pro necessitate aquae predicti fratres redissent: dixit: Hic et rupem illam in qua tres super in uice positas petras inueneritis: modicum cauate. Valet enim omnipotens deus etiam in illo montis cacumine aquam producere: ut ubi labore tanti itineris dignetur auferre. Qui cuntes rupem montis quam Benedictus praedixerat: iam sudantem inuenerunt. Cuius in ea concavum locum fecissent: statim aqua repletus est: que tam sufficienter emanauit: ut nunciusque ubertim defluat atque ab illo montis cacumine usque ad inferiora deriuetur.

De ferro ex profundo aque in manubrio retruso:

Capitulum VII.

Alo quoque tempore Gothus quidam pauper spiritu ad conuersionem venit: quem uir domini Benedictus libenter suscepit.

Quada vero die ei dare ferramentum iussit: quod ad falcis similitudinem falcistrum uocat: ut de loco quodam uexes abscinderet: quatenus illic fieri hortus deberet. Locus autem ipse quem mundum andium Gothus susceperat: super ipsam lacus ripam aedificabat. Cuius Gothus isdem densitate uexerit: totius uirtutis annis succederet: ferrum de manubrio proflitans in lacum cecidit ubi tanta erat aquarum profunditas: ut spes requirere ferramenti nulla tam esset. Itaque ferro perduto tremebundus ad Maurum monachum cucurrit. Gothus damnum quod fecerat nunciavit: et reatus sui egit penitentiam. Quod Maurus quoque monachus mox Benedicto famulo uel curauit indicare. Vir igitur domini benedictus hec audiens: accessit ad locum: tulit de manu Gothi manubrium et misit in lacum: et mox ferrum de profundo rediit: atque in manubrium intrauit. Qui statim ferramentum Gotho reddidit. dicens: Ecce labora et noli contumescere.

De Mauro eius discipulo qui super aquas inscius

cucurrit: Cap. VIII.

Quadā vero die dum isdem uenerabilis Benedictus in cella consisteret: predictus Placidus puer sancti uiri monachi ad hauriendam de lacu aquam egressus est. Qui uas quod tenebat: in aquam incaute submittens: ipse quoque cadendo secutus est. Quem mox uindam rapuit: et pene uentus sagitte cursum eum a terra introrsus traxit. Vir autem dei intra cellam positus: hoc protinus agnouit: et Maurum festine uocauit dicens: Frater Maure curre: quia puer ille qui ad hauriendam aquam perrexit: in lacum cecidit. Jamque cum longius uindam traheret: res mira: et post Petrum apostolum inuisitata: benedictione etenim postulata atque percepta: ad patris sui imperium concitus perrexit Maurus: usque atque ad eum locum quo ab uindam ducebatur puer: per terram se ire existimans: super aquam cucurrit: eumque per capillos tenens: cursu rapido

redijt. Qui mox vt terrā tetigit: ad se reuertus post tergū respexit. Et q̄ sup aq̄s cucurrit: et agnouit: et q̄ presumere non potuit vt firet: miratus extremū factum Reuerſus itaq̄ ad patrē rem geſtā retulit. Vir autē venerabilis Benedictus? hoc nō suis meritis: sed illius obediētie deputare cepit. At cōtra mauris p̄ solo ei? imperio factū dicebat: seq̄ consiliū in illa virtute nō esse q̄ nefci? fecisset. In hac itaq̄ mutua humilitatis et amica contentione accessit arbiter puer: qui ereptus est: qui et dicebat. Ego cū ex aqua traherer: super caput meū melosē abbatis videbā atq̄ ipsum me ex aquis educere considerabam.

De infecto per venenū pane per coruum longius proiecto.

Capitulum. IX.

Petrus.

Magna sunt valde que dilectis et multorum edificationi p̄ futura. Ego autē boni viri miracula: quo plus bibo: eo plus sitio.

Gregorius.

Etiam iam loca eadē in amorē dei domini nostri Iesu Christi loge lateq̄ seruescerēt: et secularē vitam multi relinquerent: et sub leui redēptiois iugo ceruicē cordis edomarēt. Sicut mos prauorum est: inuidere alijs virtutibus bonorum: quas ipsi habere nō appetunt: vici ne ecclesie presbyter Florentinus noīe huius nostri subdiaconi Florentij auus: antiqus hostis: malicia percussus: facta sancti viri cepit emulari: eiusq̄ cōuersationi derogare: quosq̄ etiā posset: ab illius visitatione cōpescere. Cūq̄ iam se cōspiceret eius p̄fectibus obulare nō posse: et cōuersationis illius opinionē crescere: atq̄ multos ad statum vite melioris: ipso quoq̄ opinionis eius p̄conio indefinēter vocari: inuidie facib? magis magisq̄ succēsus: deterior fiebat: quia cōuersationis illius appetebat habere laudē: sed habere laudabilem vitam nolebat. Qui eiusdem inuidie tenebris cecatus: ad hoc vsq̄ p̄ductus

est: vt seruo omnipotentis dei infectum veneno panē quasi pro benedictione trāsmitteret. Quē vir dei cū gratiarū actione suscepit: sed euz que pestis lateret in pane: nō latuit. Ad horā vero refectionis illi? ex vicina silua coruus venire p̄sueuerat et panem de manu eius accipe. Qui cū more solito venisset: panē quē presbyter trāsmiserat: vir dei ante coruū p̄iecit etq̄ precepit: dicens: In nomine Iesu Christi dñi nostri tolle hūc panē et tall eū in loco proijce: vbi a nullo hominū possit inueniri.

Tunc coruus aperto ore: expansis alis: circa euz panē cepit discurrere et crocitate: ac si aperte diceret: et obedire se velle: et tamen iussa implere non posse. Qui vir domini p̄cipiebat iterū atq̄ iterum: dicens: Leua: leua securus: atq̄ ibi proijce: vbi inueniri nō possit. Quē diu coruus demoratus: quādoq̄ coruus momordit: leuauit et recessit. Post triduum vero horarum spacio: abiecto pane redijt: et de manu hominis dei annonā: quā cōsueuerat accipere. Venerabilis autē pater cōtra vis tam suā inardescere sacerdotis animū videntis: illi magis q̄ sibi voluit. Sed predictus florentinus: quia magistri corp? nec care nō potuit: se ad extinguēdas discipulorum animas accēdit: ita vt in horzo celle cui Benedictus inerat: ante eorum oculos nudas septē puellas miserat: que coram eis sibi inuitē manus tenētes et diuini ludentes: illorum mētes ad peruersitatē libidinis inflārent. Ad vir sanct? de cella conspicēs: lapsusq̄ adhuc tenerioribus discipulis p̄timeſcens. Idq̄ pro sua solius fieri persecutiōe pertractans: inuit die locū dedit: atq̄ oratoria et cuncta que cōstruxerat: substitutis p̄positis: adiuuentis fratribus ordinauit et paucis seculi monachis ablatis: habitatiōem mutauit loci. Sicq̄ vir dei eius odia humiliter declinauit: quē omnipotēs deus terribiliter percussit. Nā cum predictus presbyter stans in solario Benedicti dicesse cognosceret et exultaret: p̄durante inobiler tota domus fabrica: hoc ipsum tñ in quo stabat: solarium cecidit: et Benedicti l'ostes

contētes: extinguit: qđ viri dei discipulus
 Maurus venerabili patri Benedicto: qđ
 adhuc a loco eodē vix decē milliarib⁹ abs
 erat: estimavit esse nūciandū dicens: Res
 uertere: quia presbyter qui te persequē
 bas: extinctus est. Ad vir dei Benedict⁹
 audiens: sese in grauib⁹ lamentatiōib⁹
 dedit. Vel quia inimicus occubuit. Vel
 quia de inimici morte discipulus exulta
 uit. Quia de re factū est: vt eidē quoq; di
 scipulo penitentiā idiceret: qđ taliter gau
 dere de inimici interitu psumpssisset.

Petrus.

Mtra sunt ⁊ multū stupēda: que di
 cis. Nam in aqua ex petra pdu
 cta Moyses: in ferro vero quod
 ex pfundo aque redijt: Helyzeū: in aque
 tinere Petri: in corui obediētia Helyā
 in luctu aut̄ mors: inimici Dauid video:
 vt perpendo: vir iste spiritus iustoz omni
 um plenus fuit:

Gregorius.

Vir dei Benedictus Petre vnus
 spiritū habuit: qui per cōcesse re
 demptiōis gratiā electozū corda
 omniū impleuit: de quo Iohānes dicit:
 Erat lux vera: que illuminat omnē homi
 nē venientē in mōdū. De qua rursus scri
 ptū est: de plenitudine eius nos omnes ac
 cepimus. Nam sancti dei homines potue
 rūt a dño virtutes habere: nō etiam alijs
 tradere. Ille aut̄ signa virtutis dedit sub
 ditis: qui se daturū signū Ione pmisit: in
 imicis vt corā superbis mori dignaret̄: co
 ram humilib⁹ resurgere: quaten⁹ ⁊ illi vi
 derēt: quod cōtempnerent: ⁊ isti quod ve
 nerātes amare debuissent. Ex quo myste
 rio actū est: vt dñi superbi aspiciūt despe
 ctum mortis: humiles cōtra mortē accipe
 rent gloriā potestatis.

Petrus.

Quēto te: post hec ad que loca vtr
 sanctus migraverit. Vel si aliq̄s
 in eis virtutes postmodū ostende
 rit: innotesce.

Gregorius.

Sanctus vtr ad alia migrāe: locū
 non hostem mutavit. Nam tanto
 post grauiora plia peritit: quan
 tum cōtra se aperte pugnantē ipm mali
 tie magistrū inuenit. Castrū nanq; quod
 Cassinū dicit: in excelsi monti s latere sto
 tum est: qui videlicet mons descēso sinu
 hoc idem castrū recipit. Sed per tria mil
 liaria in altū se subigēs: velut ad aera ca
 cumen tendit: vbi venustissimū sanū fuit:
 in quo ex antiquoz more gentiliū: a stul
 to rusticoz populo appollo colebat. Cir
 cūquaq; etiā in cultu demonū luci succre
 uerāt: in quibus adhuc eodē tempe insu
 dellū insana multitudo sacrificijs sacrile
 gis insudabat. Illuc itaq; vir dei ventēs
 contriuit ⁊ dolū: subuertit arā: succidit lu
 cos: atq; in ipō templo apollinis: oraculū
 sancti Iohānis cōstruxit: ⁊ cōmorantē cir
 cūquaq; multitudinē predicatorē p̄tinua
 ad fidē vocabat. Sed hec antiqu⁹ hostis
 tacite nō ferens: nō occulte vel per som
 niū: sed aperta visione eiusdem patris se
 oculis ingerebat: ⁊ magnis clamozibus
 vim se perpeti conquirebat: ita vt voces
 illius etiā fratres audirēt: quāuis imagi
 nē minime cernerēt. At enī discipulis suis
 venerabilis pater dicebat: corpalibus
 eius oculis idē antiquus hostis deterris
 mus et succensus apparebat: qđ in eū ore
 oculisq; inflammatis seuire videbat: iam
 vero que diceret: audiebant omnes: prius
 enim hūc vocabat ex noīe. Cui cū vir dei
 minime respōderet: ad eius mox cōtume
 lias erūpebat. Nam cū clamaret dicens:
 Benedicite benedicite: ⁊ eū sibi nullomo
 do respōdere conspiceret: prius adiu
 gebat: maledicte nō benedicite: qđ mecum
 habes quid me persequeris? Sed iā nūc
 expectanda sunt cōtra dei sāmūli antiqui
 hostis noua certamina: cui pugnā qui
 dem volens intulit: sed occasione victo
 rie ministravit inuitus.

**De ingenti fago: per eius
 orationem leuitato:**

Capitulū. X.

Quadam die dñi fratres habitacula eiusdē celle construerent: lapis in medio iacebat: quē in edificium leuare decreuerūt. Cū q̄s eū duo vel tres mouere nō possent: plures adificiū sunt: sed ita imobilis māstr: ac si radicū in terra teneret: vt palā darec̄ intelligi: q̄ sup̄ eū ipse p̄ se antiquus hostis federet: quē tantorū virozū manū mouere nō possent. Difficultate igit̄ facta ad virū dei missum ē. vt veniret ⁊ orādo hostis repelleret vt lapidē leuare possent. Qui mox venit ⁊ orationē faciēs: benedictionē dedit ⁊ tanta lapis celeritate leuatus ē: ac si nullū pri⁹ pōdus habuisset.

De phantastico coquine incendio.

Cap. XI. Inc in conspectu viri dei placuit: vt in eodē loco terra foderetur. Quā dñi fodēdo alt⁹ penetrarēt: erētū illic ydolū fratres inuenerūt. Quo ad horā casu in coquina proiecto: exire ignis repēte visus est. atq̄ in cunctozū monachozū oculis: qz oē eiusdem coquine edificium consumeret: ostendit. Cūq̄ ad faciendā aquā: ad ignē quas si extinguendū perst̄ reperēt: pulsatus eodem tumultu vir dei aduenit. Qui eundē ignē in oculis fratrum esse: in suis vero nō esse considerās: caput p̄tinus ad orationē flexit ⁊ eos quos santasmarico reperit igne deludū: vocauit fratres ad oculos suos vt ⁊ sanū illud coquine edificium assistere cernerēt ⁊ flāmas quas antiqu⁹ hostis fraxerat nō viderēt.

De puerulo monacho ruina parietis fracto et sanato.

Cap. XII. Quis dñi fratres parietē quia res ita exigebat: paulo alt⁹ erigerent: vir dei in orationis studio intra celle sue claustra morabat. Qui antiqu⁹ hostis insultās apparuit ⁊ ei qd̄ ad laborātes fratres p̄geret: indicauit qd̄ vir dei p̄ nunciū celeritē fra-

trib⁹ indicauit: dicēs. Fratres caute vos agite. Quia ad vos hac hora malign⁹ spūs venit: is q̄ mādātū detulit: vix verba cōpleuerat ⁊ malign⁹ spūs eundē parietē: q̄ edificabat: euerit. atq̄ vnū puerulum monachū cuiusdā curialis filiū opprimēs ruina cōtriuuit. Cōtristati oēs ac vehemēter afflicti: nō dānū pietis: ⁊ cōtritiōe fratris: venerabilī p̄fī. B̄ndictio celeritē cū graui luctu nunciarūt. Tūc is dē p̄r̄ dilaceratū puerū ad se deferri iubet: quē portare nō: nisi in sago potuerūt: qz collapsi saxa parietis nō solū ei⁹ mēbra: sed etiā ossa cōtriuērāt. Precepitq̄ vir dei statū eū in cella sua in psalico: q̄ orare cōsueuerat: p̄ iij. missisq̄ foras fratrib⁹ cellaz clausit q̄ oratiōi instātus q̄ solebat: incubuit. Mira res eadē hora hūc incolumē atq̄ p̄ prius valentē ad eundē iterū laborē misit vt ipse quozq̄ parietē cū fratrib⁹ p̄ficeret: de cui⁹ se iterū antiqu⁹ hostis benedictio insultare credidisset.

De monachis qui extra cellā contra regulā cibū sumpserūt.

Cap. XIII. Epit vero iter ista vir dei prope: etie etiā spū polere: ventura p̄dicere: p̄sentib⁹ etiā absentia nunciare. Quos etiā celle fuit vt quotiēs ad respōsum aliq̄ egredereēt fratres: cibū potiq̄ extra cellā minime sumerent. Cūq̄ hoc de visu regule sollicitē seruaret: quadā die ad r̄sum fratres egressi sūt ⁊ ī eo tardiori p̄pulsū sūt hora demorari: qui manere iuxta religiosā seminā nouerant: cui⁹ ingressi bitaculū sūperūt cibū. Cūq̄ tā tardi⁹ ad cellā rediissēt: b̄ndictionē patris ex more perierūt. Quos ille prim⁹ p̄cūctat⁹ ē: dicēs. Vbi cōedistis? Qui r̄sponderūt nūsq̄. Quib⁹ ille ait: q̄re ita menti mini. Nunqd̄ illi⁹ talis fete bitaculū nō ītraistis: nunqd̄ hos atq̄ illos cibos nō accepistis? Nunqd̄ tot calices nō bibistis? Cūq̄ eis venerabilis pater: ⁊ hospitium mulieris: ⁊ genera cibozū: ⁊ numerū portionū diceret: recognoscētes cūcta q̄ eges-

rant: ad eius pedes tremefacti ceciderunt se deliquisse confessi sunt. Ipse autē prin⁹ culpe penitentia precepit: ppendēs q̄ in eius absentia ultra nō facerēt: q̄ presens tēti sibi esse in spū scirent.

De fratre Galētiniani monachi quē vir dei in via cōedisse p̄ spiritū cognouit. Cap. XIII.

Rater quoq̄ Galētiniani: rei⁹ monachi cui⁹ superi⁹ memori⁹ am feci: vir erat laycus sed religiosus. Qui vt serui dei orationē p̄ciperet: et germanū fratrem videret: annis singulis de loco suo ad cellā ieiun⁹ venire cōsueuerat. Quadā igit die dum iter ad monasteriū faceret se se illi alter viator adiuuixit: qui sumēdos cibos in itinere portabat. Cūq̄ iam hora tardior exereuisset dixit. veni frater sumam⁹ cibum ne lassetur in via. Cui ille rēdit. Absit frater: hoc nō faciā: q̄ ad venerabilē patrem Benedictū ieiun⁹ semp venire cōsueui. Quo respo⁹ percepto ad horā cōiator tacuit. Sed cū post hoc aliquātulū itinēris spaciū: egissent: rursus admonuit vt manducaret. uoluit cōsentire: qui ieiun⁹ venire decreuerat. Tacuit quidē qui ad manducandū inuitauerat et cū eo ieiunus adhuc p̄gere modicū cōsensit. Cūq̄ iter lōgius agerēt et eos tardior hora fatigaret: ambulātes inuenerūt in itinere prātū et fontē et queq̄ poterāt ad reficendū corpus delectabilia videri. Tūc cōiator ait. Ecce aqua. Ecce prātū. Ecce amenus locus in quo possum⁹ refici: et parū quiete re vt valeam⁹ iter nostrū postmodū incolumē explere. Cū igit et verba aurib⁹: et loca oculis blādirent. Tertia admonitio ne p̄uasus cōsensit et comedit. Tēspertina vero hora puenit ad cellā: presentat⁹ autem venerabili Benedicto: sibi orationem petijt. Sed mox ei vir sanctus hoc: qd̄ in via egerat: impropertit: dicens. Quid est frater q̄ malign⁹ hostis: q̄ tibi p̄ cōiatorē tuū locutus est: semel tibi p̄

sua dēre nō potuit. scd̄o nō potuit. tertio vero persuasit: et te ad hoc qd̄ voluit: superauit. Tūc ille reatū infirme sue mētis agnoscēs: eius pedibus pronoluit: tan tomagis cepit culpā desistere et erubescere: quanto se cognouit: etiā absentē in Bene dicti patris oculis deliquisse.

Petrus.

O sancti viri precordij⁹ Helzet spiritum video inesse qui absentē discipulo presens exiit.

De simulatione regis Loti. le deprehensa. Cap. XV.

Gregorius.

Oporteret Petre vt interim scias: quatenus adhuc maiora cognoscas. Sorborū nāq̄ temporibus cum rex eorum Torila sanctū virum prophētie habere spiritum audisset ad eius monasteriū pergens paulo longius substitit: itē se venturum esse nunciauit. Cui dū protinus mandatū de monasterio fuisse vt veniret. Ipse sicut perfide mētis fuit an vir dei p̄phetie spiritum haberet: explorare conar⁹ est. Cui dam vero eius spatarius Riggo dicebat cui calciamēta eius prebuit: eumq̄ induit vestib⁹ regalibus fecit: q̄ quasi in perlo sua pergere ad dei hominē precepit. In cuius obsequio tres qui sibi p̄ ceteris adherere cōsueuerāt comites misit. scz vul. ruderig. et blindinch vt ante serui dei oculos ipsum regem Lotylā esse simulantē: eius lateri obambularēt: cui aliqua quoq̄ obsequia quasi spatarij preberent: vt tā ex eis dē obsequijs q̄ ex puris pureis vestibus rex esse putaret. Cumq̄ idem Riggo decoratis vestib⁹ obsequentium frequētia comitat⁹: monasteriū fuisset ingressus: vir dei emin⁹ sedebat. Quē venientem conspiciens: cum iazab eo audivi potuisset: clamauit: dicens. Pone fili pone hoc quod portas: non est tuum: qui Riggo protinus in terrā cecidit et q̄ āto viro illud ē p̄sūpsisset: expauit: oēs

q; qui cū eo ad dei hominē veniebant: ter re confirmati sunt. Surgētes autē ad eū propinquare munime presumpserūt: s; ad suū regē reuersi nunciauerunt trepidi: in quanta velocitate fuerant deprehensi.

De propheta regi Totile et Lamisine antistiti facta.

Cap. XVI.

Tunc per se isdē Totila ad dei hominē accessit: quē cuz longe sedentē cerneret: nō ausus accedere: sese in terram dedit. Cui cū vir dei bis terue diceret: surge: sed de terra erigere se nō auderet: Bñdicit⁹ xpi iesu famulus p̄ semetipsum dignatus est accedere ad regem: p̄stratūq; de terra leuauit: et de suis acibus increpauit: atq; i paucis sermonib⁹ multa: que illi erāt vētura: p̄nunciauit: dicens. Multa mala facis: multa mala fecisti. **I**n aliquādo ab iniquitate cōpescē. Equidē Romā igressus es: mare trāsiturus: nouē annis regnans: decimo morieris. Quib⁹ auditis rex vehemēter territus: oratiōe petira recessit: atq; ex illo iam tēpore minus crudelis fuit: et nō multo post Romā adijt: ad scillā prexit: anno autē regni sui decimo omnipotentis dei iudicio regnū cum vieta perdidit. **P**reterea canusine antistes ecclesie ad eundē dei famulū venire consueuerat: que; vir dei pro vite sue merito valde diligebat. **I**s itaq; dū cū illo: de ingressu regis Totile et Romane vrbs p̄ditōe colloquiū haberet: dixit. **P**er hūc regē ciuitas ista destruet: et vt amplius nō inhabitet. Cui vir dñi respondit. Roma a gētibus nō exterminabit: sed tempestatibus choruscis: turbibus: ac terremoto tu fatigata inardescet in semetipsa. **C**uius p̄phetie mysteria nobis iam facta sunt luce clara: quia in hac vrbe dissoluta metia: auerfas domus: destruetas ecclesias turbine cernimus. eiusq; edificia longo senio: lassata: quia ruinis crebre scētibus p̄sternatur videmus: quāuis hoc honoratus eius discipul⁹ cui⁹ mihi relatiōe com

perū est: nequaquā tñ ex ore illius audisse se p̄hibet: sed quia hoc dixerit: dicit sibi a fratribus fuisse testatur.

De clerico a demonio liberato: ad tempus. Cap. XVII.

Edem quoq; tēpore quidam Aquinēsis ecclesie clericus demonio vexabatur qui a venerabili viro Constantio eiusdē ecclesie antistite ad multa fuerat martyri loca trāsmissus: vt sanari debuisset. Sed sancti dei martyres noluerūt ei sanitatis donum tribuere: vt quanta esset in bñdicto gratia demonstrarent. **D**uctus itaq; est ad oipotentis dei famulū Bñdicitū: qui iesu christo dño p̄ces fundēs: antiquū hostez de obfesso hoīe prius expulit. Cui sanato precepit: vices. vade et post hec carnes nō cōcedas: ad sacri ordinē nunq; accedes: re p̄sumas. **Q**uacūq; autē die sacri ordinē temerarie p̄sumperis: statim iuri dyabolū iterū mācipaberis. **D**ixit itaq; clericus san⁹ et sicut terrere solet aīm pena recens: ea que vir dei p̄ceperat: interim cūstodit. **C**ū vero post annos multos oēs priores illi⁹ de hac luce migrassent: et mltiores suos sibi met supponi in sacris ordinib⁹ cerneret: verba viri dei quasi ex longo tēpore oblitus postposuit: atq; ad sacrum ordinē accessit. **Q**uē mox is qui reliquerat dyabol⁹: tenuit: eūq; vexare quousq; animā eius excuteret: nō cessauit.

Petrus.

Iste vir dei diuinitatis vt video etiā secreta penetravit: qui p̄spexit hūc clericū iccirco dyabolo traditū: ne ad sacri ordinē auderet accedere.

Gregorius.

Quare diuinitatis secreta non nosset: qui diuinitatis p̄cepta seruaret: cū scriptū sit: qui adheret dño cū dño vnus spūs est.

Petrus.

Si vn⁹ sit emū dño spūs: qui dño adheret: quid ē q̄ iterū dē egres

glus p̄dicator dicit: quis cognouit sensus dñi: aut quis cōsiliari? eius fuit. **A**lde ei esse incōueniēs videt: eius sensum cui q̄ vnū factus fuerit: ignorare.

Gregorius.

Sancti viri in quātū cū deo vnū sunt: sensū dñi nō ignorāt. **H**ā ille dē quoq; ap̄stol' dicit. Quis ei scit hominū: q̄ sunt hoīs: nisi spūs homis qui ē in ipso. Ita r̄ q̄ dei sunt. nemo cognouit: nisi spūs dei. Qui vt se ostenderet nosse: q̄ dei sunt: adiurit: Nos autē nō spiritū hui' mūdī accepim': sed spiritū q̄ ex deo est. Hinc iterū dicit. Ad ocul' nō vidit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascedit: que prepaui deus diligētibus se: nobis autē reuelauit p̄ spiritū suum.

Petrus.

Ergo eides Ap̄lo ea q̄ dei sunt: p̄ dei spiritū sunt reuelata: q̄no su per hoc: qd̄ posui: p̄miser: dicēs.

Altitudo diuitiarum sapientie r̄ sciētie dei: q̄ incōprehēsibilia sunt opa eius r̄ inuestigabiles vie ei'. **S**z rursum mihi hec dicētī alta suborīt q̄stio. **H**ā David propheta dño loquit: dicēs. In labijs meis p̄nunciaui oīa iudicia oris tui. Et cū minus sit nosse: q̄ leni' p̄nunciare: quid est qd̄ paul' incōprehēsibilia esse dei iudicia asserit. David autē hec se oīa nō solū nosse: s; etiā in labijs p̄nuciasse testatur.

Gregorius.

At vtraq; hec tibi sup̄ius sub breuitate respōdi dicēs q̄ sancti viri in quātū cū dño sunt. sensum dñi nō ignorāt. **P**ēs enī qui deuote dñm sequunt. etiā deuotiōe cū deo sūt: r̄ adhuc carnis corruptibilis grauari p̄dere: cum deo nō sunt. occultaq; dei iudicia in q̄ tuz cōiuncti sunt: sciūt: in quātū dissociati sunt: nesciūt. **Q**z enī secreta eius adhuc p̄fecte nō penetrāt: incōprehēsibilia ei' iudicia esse testant. **Q**ui vero mēte ei adherent atq; inherēdo: vel sacris scripture eloq̄s: vel occultis reuelationib' in quantū accipiunt: agnoscūt: r̄ nouerūt hec: r̄ pronun-

ciant. **I**udicia igit qui de' tacet: nesciūt: que de' loquit: sciūt. **H**ā r̄ david. p̄phetā cū dixisset. In labijs meis p̄nunciaui oīa iudicia: prius addidit oris tui: ac si a p̄te dicat. **E**go iudicia r̄ nosse: r̄ p̄nuciasse potui: que te dixisse cognoui. **H**am ea q̄ ipse nō loqueris: a nostra p̄culdubio cognitiōe abscedit. **C**ōcordat ergo prophētica apostolicā sn̄a: qz r̄ incōprehēnsibilia sunt dei iudicia: r̄ tamē que de ore eius plata fuerint: humanis labijs p̄nuciant. quoniā scire ab oībus: r̄ plata p̄di possunt: r̄ occultari non possunt.

De prophētia destructionis monasterij sui: Cap. XVIII.

Petrus.

A obiectione mee questiuca le patuit causa ratiois: sed q̄so te si qua sunt adhuc de viri huius virtute subiunge.

Gregorius.

Vtridā nobilis **T**heoprob' no mine eiusdē **B**enedicti patr' fues rat admonitione cōuerfus: q̄ pro vite merito magnā apud eū familiaritatis fiduciā habebat. **H**ic cū quadā die ei' celā fuisset ingressus: hūc amarissime s̄lentē repperit. **L**ūq; diu subsisteret: eiusq; nō s̄niri lacrimas: videret: nec tamen vt vir dei cōsuetuē orādo plāgeret: sed merē de: que nā causa tanti luci' existeret: inq̄ s̄nit. **Q**ui vir dei illico r̄ndit. **O**mnē hoc monasteriū qd̄ cōstruxi r̄ cūcta q̄ fratrib' prepaui oīpotentis dei iudicio gētib' tradita sunt. **E**it autē obtinere potui: vt mihi ex hoc loco aīe cōcederent. **Q**ui' vocē tūc **T**heoprob' audiuit: nos autē cernimus: qui destructū modo a longobardoz gente eius monasteriū scimus. **N**octurno enī tpe r̄ quiescētibus fratribus: in p̄ illic longobardi ingressi sunt. **Q**ui diripiētis oīa ne vnū quidē hominē illic tenere poterūt: sed impleuit omnipotēs de' q̄ s̄ deli famulo **B**ndicto. p̄miserat: vt si res gētibus traderet: aīas custodiret: q̄ in re pauli vicē video tenuisse. **B**ndictū cuius

in nauis rerū omnīū tacturā pertulit: ipe
in consolatiōe vitā omnīū: qui cū eo comi
tabant: accepit.

**De absconsiōe flascōis a bea
to Benedicto cognita:**

Capitulū. XIX.

Quodā quoq; tempe exhilarat⁹
noster: quē ipe conuersū nostit:
trāsmisus a dño suo fuerat: vt
dei viro in mōasteriū vino ple
na duo lignea vascula: que vulgo flasco
nes vocant deferret. Qui vnū detulit: al
teri vero per gēs in itinere abscondit. Cir
autē dñi quē facta absentia latere nō pos
terant vnū cū gratiarū actiōe suscepit: et vi
scedentē puerū monuit: dicens. Vide fili
ne de illo flascōe quē abscondisti: iam bi
bas: sed inclina illū caute et inuenis: quid
intus habet. Qui cōsultus valde a dei ho
mine exiit. Et reuersus: volēs adhuc p
bare quē audierat: cū flascōne inclinasset:
de eo primus serpens egressus est. Tunc
predictus exhilarat⁹ puer p. r. hoc qđ in
vino reperit: expauit malū qđ fecit.

**De mappulaz receptiōe a ser
uo dei cognita: Cap. XX.**

Non longe autē a monasterio vi
cus erat: in quo nō minū multa
tudo hominū ad fidei dei ab
idolorū cultu Benedicti fuerat
exhortatiōe cōuersa. Ibiq; quoq; quedaz
sanctimontales femine inerāt: et crebro il
luc p. exhortandis anīabus fratres suos
mittere Benedict⁹ dei famulus curabat.
Quadā vero die misit ex more: sed his q̄
missus fuerat monachus post admonitio
nē factā: a sanctimontalib⁹ feminis roga
tus: mappulas accepit: sibiq; eas abscon
dit in sinu. Quē mox vt reuersus est: vir
dei vehemētissima amaritudine cepit in
crepare dicens: Quō ingressa est iniquitas
in sinu tuo? At ille obstupuit: et quid egis
set oblitus: vnde corripiebatur: nesciebat.
Cui ait: Nūquid ego illic p̄ns non eram:
quā ab ancillis dei mappulas accepisti: ti

biq; eas in sinu misisti? Qui mox eius ve
stigijs puolutus stulte se egisse pentuit:
et eas quas in sinu absconderat: mappu
las abiicit.

**De cogitatione monachi su
perba a dei viro cognita:**

Capitulū. XXI.

Quodā quoq; die dñi venerab⁹
lis pater: vespertina iam hora
corpis alimēta perciperet: eius
monachus cuiusdā defensoris
filius fuerat: qui et ante mēsam lucernam
tenebat. Cūq; vir dei ederet: ipe autē cū lu
cerna misterio astaret: cepit per superbie
spiritū in mente sua tacitus voluere et per
cogitationē dicere. Quis est hic cui ego
manducati assisto: lucernā teneo: seruitiū
impendo? Quis sum ego: vt isti seruias?
Ad quē vir dei statim cōuersus: vehemē
ter eum cepit increpare dicens: Signa cor
tūū frater: quid est qđ loqueris? signa cor
tūū. Hoc carisq; statim fratrib⁹ precepit ei
lucernā de manibus tolli. Ip̄m vero ius
sit a misterio recedere: et sibi hora eadem
quietū sedere. Qui requisitus a fratrib⁹ qđ
habuerit in corde: per ordinem narrauit:
q̄ro superbie spū intumuerat: et que p̄tra
virū dei verba per cogitationē tacitus di
cebat. Tūc liquide oībus patuit: q̄ vene
rabilē Benedictū latere nil possit: in cui⁹
aure etiā cogitatiōis verba sonuissent.

**De ducētis farine modijs fa
mis tempe ante cellam viri dei
inuentis: Cap. XXII.**

Alio igit tempe in eadē campa
nie regione fames incubuerat:
magnaq; oēs alimentoz indis
gētia coangustabat: itaq; in be
nedicti monasterio triticū deerat: panes
vero pene oēs p̄sumpti fuerāt: vt nō plus
q̄ quōz ad refectiōis horā fratrib⁹ inue
niri potuissent. Cūq; eos venerabilis pa
ter pristatos cerneret: eoz pusillanimita
tē studuit modesta increpatiōe corrigere:
et rurū p̄missione subleuare dicens: Qua

re de panis inopia vester animus tristis? Hodie quidem minus est: sed die crastina abundantius habebitis. Sequenti autem die ducetis farine modicum ante fores celle in sacis inuerti sunt. Quos opus deus quibus deferentibus transmississet: nunciusque manet incognitus. Quia cum fratres cernerent: domi non gratias referentes didicerunt iam de abundantia ne in egestate dubitarent.

Petrus.

Questio te: nunc quid nam credendum est huc dei famulo semper prophetie spiritu adesse potuisse: an per interualla temporum eius mentem prophetie spiritus implebat.

Gregorius.

Prophetie spiritus Petre prophetarum mentes non semper irradiat: quia sicut de sancto spiritu scriptum est: ubi vult spirat. Ita sciendum est: quia quod vult aspirat. Sic est quod Nabhan a rege requisitus: si construere templum potuisset: prius consentit: et postmodum prohibuit. Hinc est quod Helyzeus cum flente mulierem cerneret: causamque nescisset: ad prohibentem hanc puerum dicit: Dimitte eam: quia anima eius in amaritudine est: et deus celauit a me: et non indicauit mihi. Ad id ipotens deus ex magne pietatis dispensatione disponit: quod ubi prophetie spiritum aliquando dat et aliquando subtrahit: prophetantium mentes: et eleuat in celsitudine: et custodit in humilitate: ut et accipientes spiritum inuentiam: quod de deo sint et rursus prophetie spiritum non habentes cognoscant: quod sint de semet ipsis.

De fabrica monasterii Terracinenensis per visionem disposita:

Capitulum XXIII.

Petrus.

Ita hoc esse ut asseris magna ratio clamat. Sed questio de venerabili patre Benedicto: quicquid ad huc animo occurrit: exequere.

Gregorius.

Nis quoque tempore a quodam

fideli viro fuerat rogatus: ut in eius predio iuxta Terracinem urbem missis discipulis suis construere monasterium debuisset. Qui roganti consentiens deputatis fratribus patrem constituit: et quis ei secundus esset: ordinauit. Quibus euntibus spopondit dicens: Ite et die illo ego venio: et ostendo vobis: in quo loco oratorum: in quo refectorium fratrum: in quo susceptionis hospitium: vel queque sunt necessaria edificare debeatis. Qui benedictione percepta illico perrexerunt: et constitutum diem magnopere prestolantes: parauerunt omnia que his que cum tanto patre venire potuissent: videbantur esse necessaria. Nocte vero eadem quam missus illucebat dies: eisdem seruo dei quem illic patrem constituerat: atque eius preposito vir domini in somnis apparuit: et loca singula ubi quid edificare debuissent: subtiliter designauit. Cumque viri a somno surgerent: sibi inuicem quid viderent retulerunt: non tamen visioni illi omnimodo fide dantes: virum dei sicut se venire promiserat: expectabant. Cumque vir dei constituto die minime venisset: ad eum cum moroze reuersi sunt dices: Expectatum pater ut venires: sicut promiseras et nobis ostenderes: ubi quid edificare deberemus et non venisti. Quibus ipse ait: Quare fratres: quare ista dicis? Numquid sicut promisi: non veni? Qui cum ipsi dicerent: Num venisti? Respondit. Numquid vtrisque vobis dormientibus non apparui: et loca singula designaui? Ite et sicut per visionem vidistis: omne habitaculum monasterii ita construite. Qui hec audientes vehementer admirati ad predictum predium sunt reuersi: et cuncta habitacula: sicut ex reuelatione didicerant: construxerunt.

Petrus.

Queri velim quo fieri ordine potuit: ut longe responsu dormientibus diceret: quod ipsi per visionem audirent: et recognosceret.

Gregorius.

Quid est: quod per scrutatus rei gestae ordinem: ambigis Petre. Liquefacto: quod mobilioris nature est.

spiritus q̄ corpus. Et certe scriptura teste nouimus: q̄ p̄pheta ex iudea subleuatus: repente est cū prandio in caldea depositus: quo uidelicet prandio p̄phetā refecit: seq̄ repēte in iudea iterū inuenit. Si igit̄ tam longe Abachuch potuit sub momēto corporaliter ire ⁊ prandū deferre: quid mirū: si Benedictus pater obtinuit: quatenus iret per spiritū ⁊ fratrum quietentiū spiritibus necessaria narraret vt sicut ille ad cibū corporis corpo: aliter perrexit: ita iste ad institutionē spiritualis vite sp̄aliter pergeret.

De sanctimōialibus feminis que post mortē per eius oblationē cōmunioni sunt reddite:

Capitulū. XXIII.

Petrus.

Manus tue locutiōis terisit a me fateor: dubietatō mētis. Sed velim nosse in cōmuni locutiōne qualis iste vir fuerit.

Gregorius.

Vt ipsa Petre cōmunis eius locutiō a virtutis erat pondere vacua: quia cui⁹ cor sese in alta suspenderat: nequaquā verba de ore illius in cassum cadebāt. Si quid vero vnq̄ non iam decernēdo: sed minādo diceret: tantas vires sermo illius habebat: ac si hoc nō dubie atq̄ suspense: sed iā per sententiā protulisset. Nam nō longe ab ei⁹ monasterio due quedā sanctimoniales femine nobilioze femia exorte: in loco proprio p̄uersabant: quibus quidā religiosus vir ad exterioris vite vsum p̄bebat obsequiū. Sed sicut nōnullis solet nobilitas generis parare ignobilitatē mentis: vt minus se in hoc mūdo despiciāt: qui plus se ceteris aliquid fuisse meminerūt: necdū p̄dicte sc̄imoniales femie perfecte linguā suā sub habitus sui freno restrinxerāt: et eundē religiosus virū: qui ad exteriora necessaria eis obsequiū p̄bebat: incautis sepe sermonib⁹ ad iracundiā p̄uocabāt.

Qui cū diu ista toleraret: perrexit ad vel hoiem: quātāsq̄ pateret verborū cōtumelias enarrauit. Air aut̄ dei hoc de illis audiens: eis p̄tinus mandauit dicēs: Forz rigite linguā vestrā: qz si non emēdaueritis: excōico vos. Quā videlicet excōicationis sententiā non p̄ferendo intulit: sed minando. Ille aut̄ a p̄stims moribus nihil mutare intra paucos dies defuncte sūt: atq̄ in ecclesia sepulte. Cūq̄ in eadē ecclesia missarū solēnia celebrarent: atq̄ ex more dyaconus clamaret. Si quis nō cōmunicat de locū: nutrix earū que pro eis oblationē dño offerre cōsueuerat: eas de sepulcris suis p̄gredi ⁊ exire ecclesiā viderat. Quā dñ sepius cerneret: qz ad vocē dyaconi clamātis exiebāt foras: atq̄ intra ecclesiā permanere nō poterāt: ad memoriam redijt que vir dei illis adhuc viuentibus mādauit. Eas quippe se cōione priuare dixerat: nisi mores suos ⁊ verba corrigerent. Tūc seruo dei cū graui merore indicatū est. Qui manu sua p̄tinus oblationē dedit dicēs: Ire ⁊ hāc oblationē p̄ eis offerri dño facite: ⁊ ulterius excōicate nō erūt. Que dñ oblatio p̄ eis fuisse immolata: ⁊ a dyacono iuxta morē clamātū est vt non cōcantes ab ecclesia exiret: vī se nō sunt. Quae exire indubitatē patuit: qz dñ inter eas que cōione priuate sūt: a dño per seruū minime recederet: cōiones a dño per seruū dñi recepissent.

Petrus.

Mirū valde quod dicis: quāuis venerabile ⁊ sanctissimū virū adhuc tamē in hac carne corruptibilis de gentē potuisse aīas solueri: in illo iam inuisibili iudicio cōstitus.

Gregorius.

Tanquid nā Petre in hac adhuc carne nō erat: qui audiebat? Ad cūq̄ ligaueris super terrā: erit ligatus in celis: ⁊ que solueris sup̄ terrā: soluta erūt ⁊ in celis. Culus nūc vicē ligando ⁊ soluēdo obtinent: qui loci sancti regimīs fide ⁊ moribus tenēt. Sed vt tāta

valeat homo de terra: celi ⁊ terre cōditoz
in terrā venit ⁊ celo. atq; vt iudicare: caro
etiā de spūalibus possit: hoc ei largiri dig
natus ē. fact⁹ p hominib⁹ de⁹ carosq; i:
de surrexit, vltra se infirmitas nostra: vnō
sub se infirmata est firmitas dei.

**De puero monacho quem se
pultu terra proiecit. (Cap. XXV.)**

Petrus.

Quā virtute signorū concordia
ter loquitur ratio verborum.

Gregorius.

Quādo quoq; die dū quidam eius
puerul⁹ monach⁹ parētes suos:
vltra q̄ debebat: diligēs atq; ad
eorū habitaculū tendē s sine benedic. iōe
de monasterio exiit: eodē die mox vt ad
eos puenit: defunct⁹ est. Cūq; esset sepul
tus: diē altero proiectū foras corp⁹ ei⁹ in
uentū est. qd̄ rursus tradere sepulture cu
rauerūt. Sed sequēti die iterū proiectum
exteri⁹ atq; inhumatū sicut prius inuene
rūt: itē cōcite ad benedicti patris vestigia
currētes: cū magno fletu petierūt vt ei sus
cipiam gratiā largiri dignareē. Quibus vir
dei manu sua prius colōnem dñici cor
poris dedit: dicēs. Ite atq; hoc dñicum
corpus sup pectus ei⁹ ponite ⁊ sic enim se
pulture tradite. Ad dū factū fuisset suce
ptum corpus ei⁹ terra tenuit: nec vltra p
iecit. Per pēdis petre apud iesuz christū
dñm cuius meriti iste vir fuerit: vt ei⁹ cor
pus etiā terra proiecerit: qui benedicti
gratiā nō haberet.

Petrus.

Quādo plane ⁊ vehemēter stus
p̄ peo.

**De monacho qui de monaste
rio discedens draconē in itinere
inuenit. (Cap. XXVI.)**

Gregorius.

Quidaz autē ei⁹ monach⁹ mobi
litan mētis dedit⁹ erat ⁊ p̄ma
nere i monasterio nolebat. Cū

q; eū vir dei assidue corripet: ⁊ frequēter
admoneret. Ipse vero nullomō sentiret
in cōgregatiōe p̄sistere: atq; i opozuntis
p̄tib⁹ vt relaxaret: manere. Quadaz die
idē venerabilis p̄ nimietatis eius redio
affectus: iratus iussit: vt discederet. Qui
mox vt monasteriū exiit: cōtra se assistere
ap̄to ore draconē in itinere inuenit. Cūq;
eū idē draco q̄ apparuerat: deuozare vel:
let: cepit ipse tremēs: ⁊ palpitās: magnis
vocib⁹ clamare: dicens. Currite. currite
q; draco ille me deuozare vult. Currētes
autē fratres draconē minime viderūt sed
tremētē atq; palpitātē monachū ad mo
nasteriū reduxerūt: q̄ statim p̄misit nūq;
se esse iā a monasterio recessurum. atq; ex
hora eadē in sua p̄missione p̄māsit q̄ppe
qui sancti viri orationib⁹ cōtra se, assistere
draconē viderat: quē prius nō videndos
sequebatur.

**De puero ab Elephantino
morbo curato. (Cap. XXVII.)**

Sed neq; hoc silendū puto qd̄ il
lustrī viro Antonio narrāte co
gnoui: q̄ aiebat patris sui pue
rū morbo elephātino fuisse cor
reptū ita: vt iā pills cadētib⁹ cūsis itume
sceret: atq; increfcētē sanie occultare non
posset. Cui ad virū dei ab eodē p̄fe eius
missus ē ⁊ saluti p̄stine sub omni celeris
tate restitutus.

**De xij. solidis p̄ miraculū de
bitori redditis ⁊ sanatiōe hois
cuius cutis quasi leprosa appa
ruit. (Cap. XXVIII.)**

Quā illud taceaz qd̄ eius disci
pul⁹ Pegrin⁹ noie narraē cō
sueuerat: q; p̄te quadā fidelis
vir quadā necessitate debiti cō
pulsus: vnū sibi fore remediuz credidit: si
ad dei virū p̄geret ⁊ q̄ euz vgeret bebiti
necessitas: idicaret. Venit itaq; ad mona
steriū: oipotētis dei famulū repperit. Qz
a creditore suo p. xij. solidis lgrauerit as
sigerētūmavit. Cui venerabilis p̄fe

quaq̄ se h̄re. xij. solidos rēdit: sed tñ ei⁹
inopiā blāda locutiōe cōsolat⁹ ait. **Q**uade
r post biduū reuertere: qz deest hodie qd̄
tibi debeat dare. In ipso autē biduo more
suo in orōne fuit occupat⁹. Cū die tertio
s necessitate debiti affligebat⁹ redijt. **S**u
per archā vero monasterij: q̄ erat frumen
to plena subito tredecim solidi sunt inuē
ti. Quos vir dei deferri iussit r afflicto
petitori tribuit: dicēs vt. xij. redderet et
vñ in expēsis pprijs h̄re. **S**z ad ea nūc
redeā que ei⁹ discipulis i libri hui⁹ exor:
dio p̄dictis referētib⁹ agnoui.

Quidā vir grauissima aduersarij
fuit emulatiōe laborabat: cui⁹ ad
hoc vsq̄ odiū prupit vt nescienti
in potu venenū daret. **Q**ui quis vitā au
ferre nō valuit: cutis tñ colorē mutauit:
ita vt diffusa in corpe eius varietas lepze
more imitari videret: sed ad dei homines
deducit⁹ salutē pristina citius recepit. **N**ā
mor vt eum cōtigit: omnē cutis illius va
rietatē fugauit.

**De vase vitreo in saxis piec
to et nō fracto. Capi. XXIX.**

Quoq̄ tpe quo alimētoꝝ in
opia campanā grauter afflige
bat: vir dei diuersis indigētib⁹
monasterij sui cūcta tribuerat:
vt pene nihil i cellario nisi parū quid olei
in vitreo vase remaneret. **T**ūc quidā sub
dyacon⁹ agapici⁹ noīe aduenit: magno
pere postulās vt sibi aliquātulū olei dari
debuisset. **S**ir autē dñi qui cuncta decre
uerat i terra tribuere: vt i celo oīa reserua
ret: hoc i p̄sum pax qd̄ remāserat olei: ius
sit petēti dari. **M**onach⁹ vero q̄ cellariū
tenebat audiuit quidē i tubēris verba: sed
implere distulit. **C**ūq̄ post paululū: si id
qd̄ iusserat: datū esset: inq̄reret: r̄ndit mo
nach⁹ se mime dedisse: q: si illud ei tribu
eret: oīno nihil fratrib⁹ remāndret. **T**unc
irat⁹: alijs p̄cepit vt hoc ip̄m vas vitreuz
in q̄ parū olei remāsisse videbat: per fene
strā pro jcerēt: ne in cella aliquid per in
obediētā remaneret. factūq̄ est. **S**ub

fenestra autē eadē ingens precipitiū pate
bat: saxozū molibus asperū. **P**roiectum
itaq̄ vas vitreū venit in saxis: sed sic mā
sit incolume ac si proleciū miſime fuisset:
ita vt neq̄ frangi: neq̄ oleū effundi potu
isset. **Q**d vir dñi p̄cepit leuari atq̄ vt
erat integrū: petēti tribuit. **T**ūc collectis
fratrib⁹ inobediētē monachū de infides
litate sua r superbia corā omnibus incre
pauit.

De dolio vacuo oleo repleto

Capi. XXX.

Quā increpatione cōpleta, se se
cū eisdē fratrib⁹ in oratione
dedit. In eo autē loco vbi cūq̄
fratrib⁹ orabat: vacuū erat ab
oleo doliū r cooperitū. **C**ūq̄ sanctus vir i
orazione p̄sisteret: cepit operimentū eius
dē doliij oleo exrescēte subleuari. **Q**uo
pmoto atq̄ subleuato oleū qd̄ excreuerat
ora doliij transiēs: pauimentū loci: in quo
incubuerat: inundabat. **Q**d **B**enedict⁹
dei famul⁹: vt asperit: prius orationem
cōpleuit atq̄ in pauimentū oleū deſuere
cessauit: tūc diffidentē inobediētēq̄ fra
trē latius admonuit: vt fidē habere disce
ret r humilitatē. **I**dē vero frater salubri
ter correptus: erubuit. **Q**uia venerabi
lis pater virtutē omnipotētis dñi: quam
admonitione intimuerat: miraculis ostē
debat. **H**ec erat iam vt quisquā: de ei⁹ p
missionibus dubitare p̄sset: q̄ in vno eos
dēq̄ momēto p vitreo vase pene vacuo
plēnū oleo doliū reddidisset.

**De monacho a demone libe
rato: Capi. XXXI**

Quā die dñi ad beati **J**ohan
nis oratorij: qd̄ in ipso monas
terio sitū est: pergeret: et
antiqu⁹ hostis in mulo medici
specie obuiā faci⁹ est: cornu r trepedicam
ferēs. **Q**uē cū requisisset: dicēs. **Q**uo va
dis. **I**lle r̄ndit. **E**cce ad fratres vado poti
onē eis dare: itaq̄ prexit venerabilis **b**e
nedit⁹ ad orationē. **Q**uā cōpleta concis
tus redijt. **D**alig⁹ vero sp̄s vñ seuto

rem monachū inuenit aquā haurientē: In
quē statim ingressus ē. Eūq; in terrā ple
cit et uehemētissime uerxauit. Quē cū vir
dei ab oratione rediēs tā crudeliter uerxi
ri cōspiceret: ei solūmodo alapam uedit
malignā ab eo spiritū prius excussit. Ita
ut ad eū redire ulterius non auderet.

Petrus.

Velim nosse hec tanta miracula si
virtute semp oronis impetrabat:
an aliquādo etiā solo uoluntatis
exhibebat nuru.

Gregorius.

Qui deuotamēte deo adherēt euz
rerū necessitas exposcit: exhibere
signa mō utroq; solēt: ut mira hęc
aliquādo ex p̄ce faciāt. aliqñ ex p̄tate. Cū
enī iohānes dicat. Quotquot aut recepē
runt eū: uedit eis p̄tatem filios dei fieri: q̄
filij dei ex p̄tate sūt quid mirū si signa fa
cere ex p̄tate ualeāt: qz enī utroq; mō mi
racula exhibeāt: testat petr⁹: q̄ Chabitz
mortuā orādo suscitauit. Ananias uero et
saphira mēientes: morti increpādo tradi
dit. Reg⁹ enī orasse in eozū extinçione le
git: s; solūmō culpā: quā p̄petrauerāt: in
crepasse. Cōstat ergo qz aliqñ hec ex p̄tā
te: aliqñ uero exhibēt ex postulatōe: duz
et istis uirā increpādo abstulit: et illi reddi
dit orādo. Nā duo quozq; fidelis dei famu
li Bñdicti facta nūc replico in quib⁹ ap
te clareat: aliud hūc accepta diuinitus ex
p̄tate: aliud ex oratione potuisse.

De ligato rustico et solo aspe ctu uiri dei: Cap. XXXII.

Gorbosū quidā Halla nomie p
fidie fuit arriane q̄ Totile regi
eozū tēporib⁹ contra catholice
ecclesie religiofos uiros ardo
re imāntissime crudelitatis exarsit. ita ut
quisq; et clerici⁹ monachusue ante faciem
uenisset: ab eius manib⁹ uiuus nullomō
do extiret. Quadam uero die auaricie sue
estu succensus: in rapinam rerū inbiās:

dum quendā rusticum tormētis crudelita
bus affligeret eumq; per supplicia diuersa
sa sanigaret: victus penis rusticus se se res
suas Benedicto dei famulo cōmendasse
professus est: ut uū hoc a torquente credi
tur: suspensā interim crudelitate ad uitaz
hora raperetur: tunc idem Halla cessauit
rusticū tormētis affligere: sed eius bra
chia lozis fortibus astringēs: ante equoz
suum cepit impellere ut quis esset bene
dictus: qui eius res susceperat: demōstra
ret. Quē ligatis brachijs rusticus antes
cedens duxit ad sancti uiri monasterium
eumq; ante ingressum celle sedentē repe
perit et legentē. Eūdem autem subsequenti
et seuenti halle rusticus dixit. Ecce iste ē
de quo dixerā tibi bñdictus pater. Quē
dum seruido spiritu et peruerse mentis in
sania fuisset intuitus eo terrore: quo con
sueuerat: acturū se existimans: magnis ce
pit uocibus clamare dicens. Surge: surge:
res istius rustici redde: quas accepi
sti. Ad cuius uocē uir dei prius oculos
leuauit a lectione eūq; intuitus: mox etiā
rusticū: qui ligatus tenebatur: attendit.
Ad cuius brachia duz oculos deflexerit
miro modo tanta se celeritate ceperunt il
ligata brachijs loza deuoluere ut dissol
ui tam concipe nulla hominū festinatōe
potuissent. Cumq; is: qui ligatus uene
rat: cepisset subito astare solutus: ad tan
te potestatis uim tremefact⁹ halla ad ter
ram corruit et ceruicem crudelitatis rigi
de ad eius uestigia inclinans: se orationis
bus illius cōmendauit. Air autem sanc
tus a lectione minime surrexit sed uocaf
fratribus eum introitus tolli: ut benedic
tionem acciperet: precepit. Quē ad se re
ductū: ut a tante crudelitatis insania q̄es
scere deberet: admonuit. Qui fractus re
cedens: nil ulterius peteē a rustico p̄sum
psit. quem uir domini nō tangendo: s; re
spiciendo soluerat. Ecce est petre quod
dixit: quia hī qui omnipotenti deo familia
ri⁹ seruifit: aliqñ mira facer⁹ etiā ex p̄tate
possūt. Qui enī ferocitate Gorbū terribil
sedēs rēpsit: loza uero nodofq; ligature

que innocētis brachia astrin gerāt: oculis
dissoluit: ipsa miraculi celeritate indicat:
quia ex potestate acceperat habere: quod
fecit. Rursum quoq; quale quantūq; mi-
raculū orādo valuit obtinere: subiungā.

**De mortuo suscitato:
Capitulū. XXXIII.**

Quādā die cū fratribus ad agri
opera fuerat egressus. Quidā
vero rusticus defuncti filij cor-
pus in vlnis ferens: orbitatus
luctu estuans: ad monasteriū venit: Be-
nedictū patrē quesuit. Cui cū dictū esset
quia idem pater cū fratribus in agro mo-
raret: prius ante monasterij ianuā cor-
pus extincti filij piecit & dolore turbat:
ad inueniendū venerabilē patrē sese cōci-
tus in cursum dedit. Eadē vero hora vir
dei ab agri opere iam cū fratribus reuer-
tē. Quē mor vt oratus rusticus aspe-
xit: clamare cepit. Redde filiū meū: red-
de filiū meū. Vir autē dei in hac voce sub-
stitit: dicēs. Nūquid ego filiū tuū tibi ab-
stuli? Cui ille respōdit: Mortuus est: ve-
ni suscita eū. Quōd vt mor dei famulus au-
diuit: valde cōtristatus est: dicens: Re-
cedite fratres: recedite: hec nostra nō sunt:
sed sanctorū apostolorū sunt. Quid nobis
onera vultis imponere: que nō possum
portare? At ille quē nimis cogebat do-
lor: in sua petitiōe persistit iurās q nō re-
cederet nisi eius filiū resuscitaret. Quem
mor dei famulus inquisiuit dicens: Ubi
est? Cui ille respōdit: Ecce corpus ei: ad
ad ianuam monasterij iacet. Ubi dū vir
dei cū fratribus peruenisset: flexit genu &
super corpusculū infantis incubuit: seq;
erigens ad celū palmas tetendit dicens:
Dñe non aspicias peccata mea: sed fidez
huius hominis qui resuscitari filiū suū ro-
gat & redde in hoc corpusculū aīam quaz
abstulisti. Vir in oratiōe verba cōpleu-
rat: & regrediente anima ita corpusculū
pueri omne cōtremuit: vt sub oculis om-
niū qui aderāt apparuerit cōcussione mi-
ristica tremēdo palpitate. Cuius mor ma-
nū tenet: & eum patri viuente atq; in colu-

mem dedit. Liquec Petre: quia hoc mi-
raculū in potestate nō habuit: qd pstrat
perijt: vt exhibere potuisset.

**De miraculo Scholastice so-
roris eius: Cap. XXXIII.**

Petrus.

Sic cūcta esse vt asseris constat.
patēter. Quia verba que ppo-
sueras: rebus pbas. Sed que
so te vt in dices: si facti vtri om-
nia que volūt: possunt: & cūcta impetrāt:
que desiderant obtinere.

Gregorius.

Quānā erit: tre in hac vita pau-
lo sublimior: qui de carnis sue sti-
mulo ter dñm rogauit: & tamē qd
voluit: obtinere nō valuit. Ex qua re ne-
cesse est vt tibi de venerabili patre Bene-
dicto narrē: q; fuit quoddā quod voluit:
sed nō valuit implere. Soror namq; eius
Scholastica nomine: omnipotentī dño ab
ipō infante tempe dedicata: ad eū semel
per annū venire cōstauerat: ad quam vir
dei nō longe extra ianuā in possessiōe mo-
nasterij desicēdebat. Quādā vero die ve-
nit ex more atq; ad eā cum discipulis ve-
nerabilis eius descēdit: ater: qui totū di-
em in dei laudib;: sacrisq; colloquijs du-
cētes: incubentibus iam noctis tenebris
simul a: cept: sit cibos. Lunq; ad mensā
sederēt: & inter sacra colloquia tardior se
hora p̄raberet: eadē sanctimonialis se-
mina soror eius eū rogauit dicens: Que
so te vt ista nocte non me deserās: vt vsq;
mane aliquid de celestis vite gaudijs lo-
quamur. Cui ille respōdit: Quid est qd
loqueris soror: manere extra cellā nulla-
tenus possum. Tanta vero erat celi fere-
nitas: vt nulla in aere nubes appareret.
Sanctimonialis autē femina cū verba fra-
tris negāris audisset: insertas digitis ma-
nus super mēsam posuit: & caput in mani-
bus omnipotentē dominū rogatura decli-
nauit. Tūq; leuaret de mensā caput tanta
choruscationis & tonitruū virtus tanta:
q; inundatio pluuię erupit: vt neq; venes

rabillis Benedictus: neq; fratres: qui cū eo aderant extra loci limen: quo confederant: pedē mouere potuissent. Sanctimonialis quippe femina caput in manib⁹ declinans: lachrymarū fluuiū in mensam suaderat per quē serenitatē aeris ad pluuiā traxit. Nec paulo tardius post orationes inundatio illa secuta est: sed tanta fuit cōueniētia oratiōis ⁊ inundatiōis vt de mēsa caput iam cum tonitruo leuaret: quates mus vnū idemq; esset momentū: ⁊ leuare caput: ⁊ pluuiā deponere. Tūc vir dei inter choriscos tonitruos atq; ingētis pluuię inundatiōē vidēs: ad monasteriū nō posse remeare: cepit conuerti cōtristatus: dicens. Parcat tibi omnipotēs de⁹ soror: quid est: qđ fecisti. Tūc illa respondit. Ecce te rogauī ⁊ audire me noluisti: rogauī dñm meū ⁊ audiuit me. Modo ergo si potes: egredere ⁊ me dimissa: ad monasteriū recede. Ipse autē exire extra tectum nō valens: qui remanere sponte noluit: in loco māsit inuitus. Sicq; factum est vt totā noctē peruigilē ducerent: atq; per sacra spiritalis vite colloquia se se vicaria relatione satiarent. Quia de re dixit eū voluisse aliquid: sed minime potuisse. Quia si venerabilis viri mētē aspiciat: dubiū non est quin eandē serenitatē voluerit in qua descēderat permanere: s; cōtra hoc qđ voluit: in virtute omnipotentis de⁹ ex femine pectore miraculum inuenit. Nec mirū qđ pl⁹ illo femina que diu fratrē videre cupiebat: in eodē tēpore valuit. Quia enī iuxta Johānis vocē deus charitas ē: iusto valde iudicio illa pl⁹ potuit: que ampl⁹ amauit.

De aīa sororis eius visa et qualiter a corpe sit egressa.

Cap. XXXV.

Petrus.

Ator multum placet quod dicit Gregorius.

Amq; die altero eadem venerabilis femina ad cellā propriā

am recessisset vir dei ad monasterium rediit. Cū vero post triduum in cella confestens eleuatis in aera oculis vidit eiusdē sororis sue animā de eius corpore egressā in colūbe specie celi secreta penetrare.

Qui tante eius glorie congaudēs omni potēti deo in hymnis ⁊ laudibus gratias reddidit eiusq; obitū fratrib⁹ denūciavit. Quos etiā protinus misit vt eius corp⁹ ad monasteriū deferrēt. atq; in sepulchro qđ sibiiple parauerat: ponerēt. Quo facto contigit vt quorum mens vna semper in deo fuerat. eorum quoq; corpa nec sepultura separet.

De mundo ante oculos eius collecto et aīa Germani Capua ne epi. Ca. XXXVI.

Allo quoq; tpe Seruad⁹ dyaconus atq; abbas eius monasterij qđ in campania p̄tibus a Libero quondā patricio fuerat constructū ad eum visitationis gratia ex more venire cōsueuerat: eiusq; monasteriū frequētabat vt qđ idem quoq; vir doctrina gratie celestis affluebat: dulcia sibi inuicē vite verba transfunderent ⁊ suauē cibum celestis patrię: quia adhuc perfecte gaudento nō poterant: saltem inspirādo gustarent. Cumq; hora iā quietis exigeret: in cuius turris superioribus se venerabilis Benedictus: in eius quoq; inferioribus se Seruad⁹ dyaconus collocauit: quo videlicet in loco inferior ad superiora peruius cōtinuabat ascēsus. Ante eandē vero turrim largius erat habitaculum: in quo vtriusq; discipuli quiescebant. Cumq; vir dei benedictus adhuc q̄ escētibus fratrib⁹ vigilis nocturne orationis tēpora preuenisset: ad fenestrā stās ⁊ omnipotentē deum deprecans: subito in tempesta noctis hora respiciens: vidit fusam lucē desuper cunctas tenebas effugasse: tantoq; splendore clarescere vt dñe vinceret lux illa: que in tenebris radiasset. Mira autē res valde in hac speculatione secuta est: q; sicut post ipse narrauit: oīs

etiam mundus: velut sub vno solis radio collectus: ante oculos eius adductus est. Qui venerabilis pater ubi intentus oculo rum acie in hoc splendore eborum lucis insurgeret: vidit germant capuani episcopi animam in spera ignea: ab angelis in celum ferri: tunc tantum sibi testis: volens adhibere miraculi: Seruandū dyaconū iterato bis terq; eius nomine cū clamoris magnitudine vocauit. Cūq; ille fuisset insolito tantū viri clamore turbatus: ascēdit: respexit p̄teritū iā lucis exiguā vidit. Cui tantū obstupescētū miraculū: vir dei p̄ ordinez: que fuerāt gesta: narrauit: Statimq; ital sinuz castrum religioso viro Theoprobō mandauit vt ad capuanā urbē sub eadem nocte trāsmitteret qd de Germano episcopo ageret: agnosceret: et indicaret. Factūq; est et reuerendissimū virū Germanū Episcopū: is qui missus fuerat: ias defunctum reperit et requirēs subtiliter agnouit: eodē momento fuisse illius obitū: quo vir dñi eius agnouit ascensum.

Petrus.

Intra res valde et vehementer stupēda. Sed hoc qd dicitur est: qz ante oculos ipsius quasi sub vno solis radio collectus somnis mundus adductus est: sicut nunq̄ expertus sum ita nec conlicere scio: quo ordine fieri potest vt mundus omnis ab homine vno videatur.

Gregorius.

Irum tene petre qd loquor quia aie videnti creator: angusta est omnis creatura. Quālibet etenim parū de luce creatoris aspexerit: breue ei fit omne qd creatū est: qz ipsa luce visiois intime mētis laxat sinus. tantūq; expāditur in deo vt superior existat mundo. Sit vero ipsa vidētia aia etiā super semetip̄sam: atq; in dei lumine rapit: super se i interioribus ampliat et dñi sub se cōspicit exaltata: cōprehendit q̄ breue sit: qd cōprehendere humiliata nō poterat. Vir ergo qui intueri globū igneuz angelos quoq; qd celā redeuntē videbat: hec proculdus

bio cernere nō nisi in dei lumine poterat. Quid itaq; mirū: si mundū ante se collectū vidit: qui subleuatus in mētis lumine extra mundū fuit. Quā autē collectus mundus ante eius oculos dicit: nō celū et terra contracta est: sed vidētis animū dilatatus. Quō in deo raptus: videre sine difficultate potuit omne: qd infra deū est. In illa ergo luce que exterioribus oculis fulsit: lux interior in mēte fuit: que videntis animū: qz ad superiora rapuit: ei q̄ angusta essent oia inferiora: monstrauit.

De eo q̄ regulā monachorū scripsit. Cap. XXXVII.

Petrus.

Ideo mihi viliter nō intelleris: que dixeras: quādo ex tarditate mea tantū creuit expositio tua. Sed qz hec liquide meis sensib; infudisti queso vt ad narrationis ordinē redeas.

Gregorius.

Ibet petre adhuc de hoc venerabili patre multa narrare: sed que dam eius studiose pretereo. Quā ad aliorū gesta voluēdo festino. Hoc autē nolo: te lateat qd vir dei inter tot miracula: quib; in mundo claruit: doctrine in quoq; verbo nō mediocriter fulsit. Nam scripsit monachorū regulā discretionē precipuam: sermone luculentā. Cui si quis velit subtilius mores vitāq; cognoscere: pōt i eadē institutione regule oēs magisterij illius actus inuenire: quia sanctus vir nullo modo potuit aliter docere q̄ vixit.

De prophetia sui exitus fratrib; nūciata. Ca. XXXVIII.

Eodem vero anno quo de hac vita erat exiturus: quibusdā discipulis secū cōuersantibus: quibusdā lōge manētib; sanctis simi sui obitus donūciauit oīe: presentib; indicēs vt audita p̄ silentia tegeter: absentibus indicēs: qd vel quale eis signū fieret: quādo eius aia de corpore exiret. Ante sextū vero sui exitus diē aperire sibi sepul

turā lubet. Qui mox correptus, se vibus acri cepit ardore fatigari. Cūq; p̄ dies singulos lāguor ingrauesceret: sexta die portare se in oratoriū a discipulis fecit. Ibiq; exitū suū dñici corporis et sanguinis p̄ceptione munivit. atq; inter discipulorum manus imbecillia mēbra sustentās: erectis in celū manib; stetit et vltimū spiritus inter verba oratiōis efflauit. Qua scz die duob; de eo fratrib; vni in cella cōmorāti: alteri autē lōgius posito reuelatio vni; atq; indistinctis visionis appuit. Fides rūr nāq; qz irata pallus atq; innumeris choroica lampadib; via recto oriētis tramite ab eius cella in celū vsq; tendebat. Cui venerādo habitū vir desup clar; affluens: cuius esset via: quā cernerēt: inquit sicut. Illi autē se nescire p̄fessi sunt. Qui bus ipse ait: hec est via qua dilectus dño celū benedict; ascēdit. Tūc itaq; sancti viri obitum sicut; presentes discipuli viderunt. ita absentes hoc signo: qd̄ eis predictū fuerat: agnouerūt. Sepultus vero est in oratorio beati Johānis baptiste: qd̄ de structa ara Apollinis ipse cōstruxit; qui et in ea specu in qua prius habitauit nunc usq; si petentīa fides exigar: miraculis choruscet.

Aper nāq; est res gesta: quā narro. Quaedam mulier mēte capta dū sensum fundit; p̄didisset: per mōtes et valles siluas et cāpos: die nocte qz vagabatur. ibiq; tantūmodo quiescebat: vbi hāc q̄erere lassitudo coegisset. Quadam vero die duz vaga nimīū erraret: ad beati viri benedicti specus deuenit. ibiq; neciēs ingressa māsit. Hanc autē facta ita sanato sensu egressa est: ac si eā nunq; insanā capitiū vlla tenuisset: que os illi vltē: sue tēpore in eadē: quam accepit salute permansit.

Petrus.

Quid nam esse dicimus: qz plerūq; in ipsa quoq; patrocinijs sic esse sentim; ut nō tanta p̄ corpora sua: quāta beneficia p̄ reliquias ostendāt atq; illis maiora signa faciūt: vbi minime

per semetipsos facent.

Gregorius.

De insana muliere in ei; specu sanata. Cap. XXXIX.

Qui in suis corpib; sancti martyres iacent: vbi Petre nō est: qz multa valeant signa demonstrare: sicut et faciunt et putamēte querētib; innumera miracula ostendunt. Sed qz ab infirmis potest mētibus dubitari: vtrū ne ad exaudiendum ibi presentes sint: vbi constat quia in suis corpibus non sint: ibi necesse est eos maiora signa ostēdere: vbi de eorū presentia potest mens infirma dubitare. Quorū vero mēs in deo fixa est: tāto malus habet fidei meritū: quāto illic eos nouit et nō lacere corpore et tamen nō deesse ab exauditione. Unde ipsa quoq; veritas: vt fidē discipulis augeret: dixit. Si ego nō abiero: paracletus non veniet ad vos. Cū enim p̄stet quia paracletus spiritus a patre: semp̄ procedat et filio: cur se filius recessurum dicit vt ille veniat: qui a filio nūq; recedit. S; quia discipuli in carne vñq; cernētes: corū porozeis hunc oculis semper videre stites bāt: recte eis dicitur. Nisi ego abiero: paracletus nō veniet: ac si aperte diceretur. Si corpus nō substrabo: quis sit amor spiritus: nō ostendo: et nisi me deserieris carnaliter cernere: nunq; me discetis spūaliter amare.

Petrus.

Lacet quod dicis:

Gregorius.

Quantū iam a locutione cessandum est vt si ad aliorum miracula narranda tendimus. loquendi vires interim per silentium repemus.

Explicit Liber secundus dialogorum beati Gregorij.